

RAHMET PEYGAMBERİ'NİN GENÇLERLE İLİŞKİSİ

*Prof. Dr. Bünyamin ERUL
Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi*

Hayatı boyunca çevresindeki insanlarla iyi ilişkiler içerisinde olan Allah Resûlü, çocuklarla, gençlerle, kadınlarla, engellilerle ve yaşlılarla daima samimi bir iletişim kurmuştur. Toplumun tüm kesimini önemseyen Hz. Peygamber'in (s.a.s.) gençlerle olan diyalogunun diğerlerinden daha fazla olduğu rahatlıkla söylenebilir. Zira toplumun en dinamik tabakası olan gençler, gelecek demektir ve onun hedeflediği İslam toplumu, ağırlıklı olarak gençler üzerinden tesis edilecektir.

Hz. Peygamber (s.a.s.) İslam'ı tebliğ ederken, toplumun yeniliğe açık, idealist ve enerjik kesimini oluşturan gençlerden büyük ölçüde destek almıştır. Nitekim ilk sahabe nesline bakıldığında, onlardan çoğunun gençler olduğu görülür. İlk Müslümanlardan birkaç kişi 50 yaş civarında, birkaç kişi 35 yaşın üzerinde, geri kalan çoğunluk ise 30 yaşın altında bulunuyordu. Mesela genç yaşta İslam'ı kabul edenlerden Hz. Ali 10, Abdullah b. Ömer ve Ubeyde b. Cerrâh 13, Ukbe b. Âmir 14, Câbir b. Abdullah ve Zeyd b. Hârise 15, Abdullah b. Mes'ûd, Habbâb b. Eret ve Zübeyr b. Avvâm 16, Talha b. Ubeydullah, Abdurrahman b. Avf, Erkam b. Ebû'l-Erkam, Sa'd b. Ebû Vakkâs ve Esmâ bint Ebû Bekir 17, Muâz b. Cebel ve Mus'ab b. Umeyr 18, Ebû Mûsâ el-Eş'arî 19, Cafer b. Ebû Tâlib 22, Osman b. Huveyris, Osman b. Affân, Ebû Ubeyde, Ebû

Hureyre ve Hz. Ömer 25-31 yaşlarında idiler.¹ Başlangıçtan itibaren Hz. Peygamber'in (s.a.s.) yanında bulunan bu gençler, nübüvvetin ilk yıllarında ona en güçlü desteği vermişlerdi. Medine yıllarında da onunla birlikte bir medeniyet inşa eden ve müşriklere karşı savaşanların çoğu yine gençlerdi.

Eğitim metodunun gereği olarak her muhatabına değer veren, onlara değerli olduklarını hissettiren Resûlullah, geleceğin teminatı olan gençlerle özel olarak ilgilenir, onların eğitimine ayrı önem verirdi. Mescidinin yanı başındaki "suffe" denilen bölümde kendini ilme adanmış gençlere dini öğretir, onların ihtiyaçlarıyla yakından ilgilenirdi. Bunun yanı sıra bayan olsun erkek olsun tüm gençlere tavsiyelerde bulunur, onların iyi yetişerek nezih bir toplum oluşturmaları için gayret sarf ederdi. *"İnsanoğlu kıyamet günü Rabbi katında beş şeyden hesaba çekilmedikçe ayakları hiçbir yere hareket edemeyecektir; ömrünü ne yolda tükettiğinden, gençliğini ne uğurda yıprattığından, malını nereden kazanıp nerede harcadığından ve öğrendiği bilgilerle nasıl amel ettiğinden."*² diyen Allah Resûlü, gençliğin en kıymetli nimetlerden biri olduğuna dikkat çeker ve bu verimli çağı Allah yolunda güzel amellerle süslemenin önemine işaret ederdi. Yine onun haber verdiğine göre Allah'ın arşının gölgesinden başka hiçbir gölgenin olmadığı kıyamet gününde Allah'ın gölgesinde gölgelenecek yedi sınıf insandan ikincisi, Rabbine ibadetle yetişen gençti.³

Allah Resûlü'nün hedefi, inançlı, dindar, ahlaklı ve iffetli bir gençlik oluşturabilmektir ve tüm gayreti bu yöndeydi. Bunun için her fırsatı değerlendirir; kimi zaman çarşıda pazarda, kimi zaman evlerde veya mescitte, bazen yolda giderken kısacası uygun bulunduğu her ortamda ve her vakitte İslam'ın aydınlığında yürümeleri için gençlere yol gösterirdi. Bir seferinde

1 İbrahim Sarıçam, *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, Ankara 2001, s. 304-305.

2 Tirmizî, *Sıfatü'l-kıyâme*, 1.

3 Buhârî, *Ezân*, 36.

aynı binek üzerinde yolculuk yaptıkları sırada arkasında oturan genç yeğeni Abdullah b. Abbas'a şunları söylemişti: *"Delikanlı! Sana bazı şeyler öğreteceğim. Allah'ı gözet ki Allah da seni gözet-sin. Allah'ı gözet ki Allah'ı daima yanında bulasın. Bir şey istediğin-de Allah'tan iste! Yardıma muhtaç olduğunda Allah'tan yardım dile! Şunu bil ki bütün insanlar sana fayda vermek için toplansa Allah'ın takdiri dışında sana faydalı olamazlar. Ayrıca bütün insanlar sana zarar vermek için toplansa Allah'ın takdiri dışında sana hiçbir şeyde zarar veremezler. Bu konuda kalemler kaldırılmış, sayfalar (daki yazılar) kurumuştur."*⁴

Hayatın tabii akışı içerisinde nebevi eğitim süreci de tabii bir şekilde devam ediyordu. Allah Resûlü, nerede olursa olsun dini öğretmekten vazgeçmiyor, genç dimağlara İslam mesajını yerleştirmeye özen gösteriyordu. Benî Mustalik Gazvesi sırasında yaşanan bir olay sonrasında biri ensardan diğeri muhacirlerden iki genç kavgaya tutuşmuş, her iki taraf da "Yetişin ey muhacirler!" ve "Yetişin ey ensar!" nidalarıyla kendi kabilesinden yardım talep etmişti. Allah Resûlü, olaydan haberdar olunca "Bu cahiliye çağrılarını da nedir?" dedi ve bu aynılıkçı hareketlerin doğru olmadığını belirterek kabile taassubunu değil de İslam kardeşliğini tavsiye eden şu sözleri söyledi: *"Kişi zalim de olsa, mazlum da olsa din kardeşine yardım etsin. Eğer kardeşi zalimse, onu engellesin. Çünkü zalimi yaptığı işten döndürmek ona yapılacak bir yardımdır. Eğer mazlum ise ona yardım etsin!"*⁵

Gençlerin tertemiz hayatlar kurarak sağlıklı nesiller yetiştirebilmesi oldukça önemliydi. Genç olmanın belki de en zor taraflarından birinin, karşı cinse duyulan ilgi ve arzu olduğunu bilen Peygamberimiz, onlara evlenmelerini tavsiye ederdi. Abdullah b. Mes'ûd'un anlattığına göre Allah Resûlü, bir gün çevresindeki gençlere şöyle buyurmuştu: *"Ey gençler topluluğu! Evlenme imkânı bulanınız evlensin. Çünkü evlenmek, gözü*

4 İbn Hanbel, I, 293; Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 59.

5 Müslim, Birr, 62; Tirmizî, Tefsîr, 63.

*haramdan çevirmek ve iffeti korumak için en iyi yoldur. Evlenme imkânı bulamayan da oruç tutsun. Çünkü orucun, kişi için şehveti kesme özelliği vardır.*⁶ Sevgili Peygamberimiz, gençleri evliliğe teşvik etmekle kalmaz, onlara bu hususta maddi ve manevi destekte de bulunurdu. Aile kurumunun sağlıklı kurulması kadar sağlıklı devam edebilmesi de önemliydi. Bu süreçte eşlerin birbirlerinin haklarını gözetmesi, çocuklarını sevgi ve saygının hakim olduğu sıcacık yuvalarda yetiştirebilmeleri mühimdi. Allah Resûlü bu konular üzerinde ısrarla durur, gençlerin hiçbir surette aile huzurunu aksatacak fiillerde bulunmamalarını isterdi. Risalet öncesinde Mekke'nin ahlaklı, dürüst ve içki içmeyen gençlerinden biri olan Osman b. Maz'ûn, Havle bint Hakîm ile evlenmiş, bu genç çift birlikte ilk Müslümanlar arasına girme şerefine ermişlerdi. Fakat bir süre sonra Osman b. Maz'ûn, Rabbinin razı olacağı bir kul olma ümidiyle tüm hayatını O'na ibadetle geçirmeye karar verdi. Allah Resûlü bile, geçmiş ve gelecek günahları bağışlanmış bir kul olmasına rağmen gündüzle yetinmeyip gecelerini ibadetle geçiriyorsa onun hiç boş durmaması, bütün ömrünü ibadetlerle doldurması gerekirdi. Gündüzleri hep oruç tutuyor, geceleri namaz kılıyor, dünya hayatından yüz çevirmiş bir hâlde yaşıyordu. Ne evle ilgileniyor ne de eşinin yüzüne bakıyordu. Onun bu durumundan şikayetçi olan eşi Havle, durumu Peygamberimize anlatınca Rahmet Elçisi, Osman'a: *"Ey Osman! Bizde ruhbanlık yoktur. Ben senin için güzel bir örnek değil miyim?"* buyurarak onu ölçülü olmaya davet etti.⁷ Öyle ya o en güzel rehber yeri geldiğinde kişisel ihtiyaçlarını gideriyor, yeri geldiğinde başkalarının ihtiyaçlarıyla alakadar oluyor, Rabbine karşı görevlerini de ihmal etmiyordu. Aslında diğer her şeyi de O'nun rızasını umarak, O'nun dilediği şekilde yapıyordu ki böylece tüm yaptıklarını ibadete çeviriyordu. *"Allah'tan kork Ey Osman! Çünkü senin üzerinde ailenin de hakkı vardır. Senin üzerinde misafirin de hakkı vardır. Senin*

6 Buhârî, Nikâh, 3.

7 Abdürrezzak, Musannef, VII, 150; İbn Hanbel, VI, 226.

üzerinde nefsinin de hakkı vardır. Bundan dolayı bazen oruç tut, bazen de tutma. Bazı geceler namaz kıl, bazı geceler de uyu.”⁸ sözleriyle Osman’ın şahsında tüm inananları bu konuda uyarmıştı.

Gençleri zinadan sakındıran Allah Resûlü, bu uyarıyı dikkate aldıkları takdirde mükâfatlarının cennet olduğunu bildirmişti.⁹ İffetini koruyan, Allah’a karşı sorumluluğunun bilincinde ve istikamet üzere olan gençleri, ilahî azabın karşısındaki engellerden biri olarak tanıtmış ve “...Huşu duyan gençler, (namaz kılarak) rükû eden yaşlılar, emzikli bebekler ve otlayan hayvanlar olmasaydı başınıza muhakkak azap yağardı.” buyurmuştu.¹⁰ Bir gün huzuruna genç bir sahabi gelerek, “Ey Allah’ın elçisi! Zina etmeme müsaade et.” dedi. Gencin bu isteği karşısında oradakilerden bazıları onu azarlarken, bazıları da müdahale etmek için üzerine yürüdüler. Onların aksine Allah Resûlü (s.a.s.), engin şefkatiyle önce susup genci dinledi ve “Sen annenle zina edilmesini ister misin?” dedi. Genç “Anam babam sana feda olsun, ey Allah’ın Elçisi! Elbette istemem.” diye karşılık verdi. Hz. Peygamber (s.a.s.) sırasıyla kızını, halasını, teyzesini ve kız kardeşini de hatırlatarak, hiç kimsenin kendisi ve yakınlarıyla zina edilmesine rıza göstermeyeceğini bu gence anlattı. Sonra ona eliyle dokunarak “Allah’ım, bu gencin günahlarını bağışla, kalbini temizle ve iffetini koru!” diye dua etti. Genç sahabi, bu duadan sonra ne böyle bir istekte bulundu ne de böyle bir işe yöneldi.¹¹ Genç, şehvi arzularının yoğun baskısı altında kalarak Allah Resûlü’nden zina izni istemişti. Onun psikolojik durumunu anlayan Efendimiz onu kınamadan, kırmadan yanına oturtmuş ve empati kurmasını sağlayacak şekilde sorular sorarak kendi yakınlarına yapılmasını istemediği bir fiili, başkalarına yapmasının ne kadar yanlış olacağını kavratmıştı. Kime, nasıl davranacağını gayet iyi bilen

8 Ebû Dâvûd, Tatavvu’, 27.

9 Hâkim, Müstedrek, VIII, 2865 (4/358).

10 Ebû Ya’lâ, Mûsned, XI, 287.

11 İbn Hanbel, V, 256-257.

Hız. Peygamber (s.a.s.), yakın ilgi ve diyalog sayesinde bu genç ile güzel bir iletişim kurmuş ve onun, büyük günahlardan birisi olan zinayı işlemesine engel olmuştu.

Gençlerin yoğun bir duygu değişimi yaşadıklarını bilen Rahmet Peygamberi, onlarla ilişkilerinde bu durumu dikkate alır; onlara karşı son derece makul ve mutedil davranırdı. Onun ne derece ince ruhlu ve anlayışlı olduğunu gören gençlerin, Allah Resûlü'ne muhabbetleri bir kat daha artardı. Leysoğulları'ndan Mâlik b. Huveyris ve arkadaşlarından oluşan bir grup genç, İslam'ı kabul ettikten sonra İslam hükümlerini öğrenmek amacıyla memleketlerinden yola çıkarak Medine'ye, Hız. Peygamber'i (s.a.s.) ziyarete gelmişlerdi. Yaklaşık yirmi gün onun yanında kalmışlar ve artık geride kalanları özlemeye başlamışlardı. Resûlullah bu durumu sezmiş, anlayışla karşılamış ve duygularını dile getirmelerine gerek kalmadan “(Memleketinize) dönün onların yanında bulunun ve onlara da (burada öğrendiklerinizi) öğretin...” tavsiyesiyle onları geri göndermişti.¹² Bir defasında da iman ettikleri dinin gereklerini öğrenmek için Medine'ye gelen ve birkaç gün kalan Yemenli bir heyet, memleketlerine geri dönmek için izin istemişti. Peygamberimiz bu özel heyete daha önce hiçbir heyete vermediği hediyeler vererek ihtiyaçlarını karşıladı. Son olarak heyetten hediyesini almayan kimsenin olup olmadığını sorunca, heyetin bineklerinin yanında bekleyen ve yaşça onların en küçüğü olan bir delikanlının daha olduğunu söylediler. Peygamberimiz “Onu da bize gönderin.” buyurdu. Heyettekiler gence haber verdiler. Çağrıldığını öğrenen delikanlı hemen koşarak Resûlullah'ın huzuruna geldi. “Ey Allah'ın Resûlü! Ben Ebzâoğulları'ndan, biraz önce sana gelen ve ihtiyaçlarını giderdiğin kafiledenim. Benim ihtiyacımı da karşılayıver.” dedi. Resûlullah, bu heyecanlı delikanlıya “Pekala, senin ihtiyacın nedir?” diye sordu. Delikanlı şöyle dedi: “Arkadaşlarım her ne kadar İslam'ı arzulayarak geldiler ve zekâtlarını getirdilerse de benim ihtiyacım onlarınki

12 Buhâri, Ezân, 17-18; Müslim, Mesâcid, 292.

gibi değil. Allah'a yemin olsun ki beni memleketimden buralara kadar getiren şey, sadece senin Allah'a benim için dua ederek O'ndan beni bağışlamasını, bana merhamet etmesini ve gönül zenginliği vermesini istemendir." Bu hikmetli talebi işiten Hz. Peygamber (s.a.s.), "Allah'ım! Sen onu bağışla, ona merhamet eyle ve gönlünü zenginleştir!" diye gence dua etti. Ardından, arkadaşlarından her birine ne verilmişse, ona da aynıısının verilmesini emretti. Ve heyettekiler dönüp ailelerine gittiler. Bir yıl sonra hac mevsiminde Mina'da Ebzâoğulları'ndan bir grup Resûlullah'ın yanına geldiğinde, "Geçen yıl sizinle beraber bana gelen o genç ne yapıyor?" diye sormuş ve giyabında ona dua etmişti. Bu duanın bereketiyle delikanlı, hayatının geri kalanını kanaatkâr, onurlu ve erdemli bir şekilde geçirecekti...¹³

Kur'anî öğretilerin yanı sıra Hz. Peygamber'in (s.a.s.) bu sıcak ve samimi ilgisi, nebevi eğitim ve öğretimi sayesinde genç sahabiler, canlarını, mallarını, ailelerini, varlıklarını-yoklarını Allah yolunda feda edecek kıvama gelmişlerdi. Müslüman olur olmaz birçoklarının başta ailesi olmak üzere, Mekkelilerden gördükleri baskılar, eza ve cefalar, korkunç işkenceler, açlık ve abluka yılları asla onları yıldırılmamıştı.

Allah Resûlü, çeşitli konularda gençlerle istişare eder ve onların görüşlerine başvurur, bu durumu bilen gençler de açık yüreklilikle ona görüş beyan ederlerdi. Allah Resûlü bu görüşlerden makul olanlara uyar, olmayanlarla ilgili olarak da onlara uygun bir şekilde açıklama yapardı. Bedir Savaşı öncesinde Hz. Peygamber'in orduyu yerleştirdiği yerin su kuyularından uzak olduğunu ve bu sebeple savaş stratejisi açısından pek uygun olmadığını düşünen Hubâb b. Münzir isimli genç sahabi, Allah Resûlü'ne bu kararının kaynağının bir vahiy olup olmadığını sormuş, bunun vahiyle ilgili olmayıp sadece bir taktik/strateji olduğunu öğrenince de düşmanı susuz bırakmak için onlara en yakın su kuyusunun yanına yerleşilerek diğer kuyuların

---

13 İbn Kayyim, *Zâdû'l-meâd*, III, 569.

kapatılmasını teklif etmişti. Resûl-i Ekrem de onun bu görüşünü uygun bulmuş ve orduyu Hubâb'ın teklif ettiği bölgede konuşlandırmıştı.¹⁴

Kendilerine has bir ruh hâli içerisinde olan gençler, her ne kadar istek, arzu, heyecan, gurur, şiddet gibi duyguları yoğun biçimde yaşasalar da hayat tecrübesinden yoksundurlar. Bunu bilen Rahmet Peygamberi, gençlerle ilişkisinde onurlandırıcı, güven verici, cesaretlendirici, akılcı ve ılımlı bir tarz benimsemişti. Onlara bir iş verdiği zaman muhatabına güven verir ve onu cesaretlendirirdi. Genç yaşta Yemen'e kadı olarak Hz. Ali'yi görevlendirdiği zaman onun tereddütlü hâlini görünce kendisine şu sözlerle destek olmuş ve tavsiyede bulunmuştu: *“Allah senin kalbini doğruya iletcek ve dilini (doğru üzerine) güçlendirecektir. İki hasım gelip önüne oturduğunda, birincisini dinlediğin gibi diğerini de dinleyinceye kadar hüküm verme. Bu, (vereceğin) hükmün ortaya çıkması için daha uygundur.”*¹⁵

Resûlullah, gençlerin öz güven eksikliklerini gidermekle kalmamış, aynı zamanda çevrenin gençlere karşı güvensizliğini de ortadan kaldırmaya çalışmıştı. Genç yaştaki azatlı kölesi Zeyd b. Hârise'yi aralarında ileri yaşta sahabilerin de olduğu bir gruba komutan tayin etmişti. Ashabdan bazıları, onun komutanlığı hakkında tereddüt göstermişlerse de Resûlullah'ın emrine karşı çıkamamışlardı. Aynı şekilde Peygamber Efendimiz, dadısı Ümmü Eymen ile Zeyd'in evliliğinden dünyaya gelen Üsâme'yi de Rumlar üzerine gönderilecek bir orduya komutan tayin etmişti.¹⁶

Bütün bu örneklerden anlaşılacağı üzere Rahmet Peygamberi, genç dostlarına oldukça değer vermiş, onları en iyi şekilde yetiştirmiş, onların iman, ibadet, amel, eğitim ve evlilikleriyle çok yakından ilgilenmiş, onlarla istişare etmiş, onların

14 İbn Sa'd, *Tabakât*, II, 15.

15 Ebû Dâvûd, *Kadâ (Akdiye)*, 6; Tirmizî, *Ahkâm*, 5.

16 Buhârî, *Megâzî*, 88; Müslim, *Fezâilü's-sahâbe*, 63.

uyarılarına ve itirazlarına kulak vermiş ve onlara güvenerek kendilerini uygun gördüğü görevlerde de istihdam etmiştir. Resûl-i Ekrem'in gençlerle olan bu ideal iletişimi, tüm Müslümanlar için tam bir numune-i imtisaldir. Geleceğin teminatı olan gençlerin söz konusu nebevi öğreti gereğince dikkate alınması ve onlara aynı itinanın gösterilmesi, en öncelikli sünnetlerdendir. Unutulmamalıdır ki gençliğin kazanılması, ideal bir toplumun kazanılması; aksi ise toplumun yitirilmesi demektir. Oldukça genç bir nüfusa sahip olan toplumumuzda gençliğin her türlü olumsuz global tesire karşı korunması ihtiyacı kaçınılmazdır.

Herkeşçe beğenilen asıl güzellik, ahlak güzelliğidir.

Çünkü ahlakı güzel insan her yaşta güzeldir.

Başkasının kanaat ve inancına hürmet et

Ta ki başkası da seninkine hürmet etsin.

Yalan söyleme. Yalan söyleyen, yakalanmak korkusu içinde
yaşayan hırsız gibidir.

Çok konuşma. Yerinde ve özlü konuş. Kıymet ve tesir çok
sözde değil, yerinde ve özlü sözdedir.

Kişinin kıymeti dilinin altında ve kaleminin ucunda gizlidir.

Onu söz ve yazı açığa vurur.

En yakın arkadaşlarıyla bile şakaların zarif olsun.

Hayatta cesur ol. Fakat bil ki cesaret, gözü kapalı tehlikeye
atılmak değildir.

(Ali Fuat Başgil)